

מילה מגילה וקרוב פסח הרב מואיז נבון

~ מילה ~

ויקרא פרק יב, א-ג

(א) וידבר יקוק אל משה לאמר: (ב) דבר אל בני ישראל לאמר אשה פי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא: (ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו:

~ בין הסטוריה להלכה ~

בראשית פרק יז, י-יד

(י) זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר: (יא) ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: (יב) ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם ליד בית ומקנת כסף מפל ברגכר אשר לא מזרעך הוא: (יג) המול ימול ליד ביתך ומקנת כסף והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם: (יד) וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונקרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר: ס

משנה מסכת חולין פרק ז משנה ו

[איסור גיד הנשה] נוהג בטהורה ואינו נוהג בטמאה. רבי יהודה אומר: אף בטמאה, אמר רבי יהודה: והלא מבני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת לה? אמרו לו: בסיני נאמר אלא שנכתב במקומו:

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת חולין פרק ז

[ו] לדעת ר' יהודה האוכל כזית מגיד הנשה של בהמה טמאה חייב שתי מלקיות משום בהמה טמאה ומשום גיד הנשה. ואין הלכה כר' יהודה. ושים לבך לכלל הגדול הזה המובא במשנה זו, והוא אמרם "מסיני נאמר", והוא, שאתה צריך לדעת שכל מה שאנו נוהרים ממנו או עושים אותו היום אין אנו עושים זאת אלא מפני צווי ה' על ידי משה, לא מפני שה' צוה בכך לנביאים שקדמוהו, דוגמא לכך, (1) אין אנו אוכלים אבר מן החי לא מפני שה' אסר על בני נח אבר מן החי, אלא מפני שמה אסר עלינו אבר מן החי במה שנצטווה בסיני שישאר אבר מן החי אסור. (2) וכן אין אנו מלים בגלל שאברהם מל את עצמו ואנשי ביתו, אלא מפני שה' צונו על ידי משה להמול כמו שמל אברהם עליו השלום, (3) וכן גיד הנשה אין אנו נמשכים בו אחרי אסור יעקב אבינו אלא צווי משה רבינו, הלא תראה אמרם שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני, וכל אלה מכלל המצות.

ספר החינוך מצוה ב

לך לך יש בה מצות עשה אחת, והיא מצות מילה, ... ונכפלה בסדר אשה כי תזריע ... וביום השמיני ימול בשר ערלתו. והרבה מצות כמו כן נכפלו במקומות הרבה בתורה, וכולן לצורך, ...

משנכנס אדר - ימי נסים היו לישראל: פורים ופסח. (רש"י, תענית כט.)

~ מגילה ~

שו"ת דברי יציב [רבי מסנז, 1905-1994] חלק אורח חיים סימן רצו – "מתי למול בפורים?"

(א) בב"י יו"ד סוף סימן רס"ב כתב בשם או"ח שמלין אחר קריאת המגילה וסיום התפלה, וכן כתב בתרומת הדשן ס"י רס"ו, וברדב"ז ח"א ס"י רנ"א, ובפר"ח ס"י תרפ"ז ס"ק ב', וכן דעת הגר"א באו"ח סו"ס תרצ"ג.

אך הרמ"א שם כתב, כשיש מילה בפורים מלין התינוק קודם קריאת המגילה, ובמג"א סק"ג: דכתיב "וששון" זו מילה. וכן כתב גם במטה משה ס"י תתר"כ, ובנוהג כצאן יוסף [מנהגי פורים אות י'], ובערוך השולחן "ולכן כשיש מילה בפורים מלין התינוק קודם קריאת המגילה כדי שנוכל לקרות וששון [כלומר צריכים לקיים את מצות המילה כדי שבשעת קריאת המגילה שנאמר "וששון" יהיה זה לאחר שכבר קיימנו זאת]. וכן הוא בחיי אדם דהמנהג כרמ"א. ומי יבא אחר המלך מאן מלכי רבנו להכניס ראשו בין ההרים הרמים להכריע ביניהם, אך אמרתי להעיר קצת בביאור הענין.

הנה מקור דברי הרמ"א במנהגים למחר"א טירנא שהביא כן ממנהגי מהרא"ק דמלין בין קריאת התורה לקריאת המגילה, ובהגהות שם כתב וכן במנהגים ישנים משום דכתיב במגילה "ליהודים היתה אורה" ואם לא מל אותו קודם לא היה בכלל יהודי וכו' עיין שם, וצריך ביאור לשונו דאם לא מל אותו לא היה בכלל יהודי, דפשיטא שגם קודם המילה יש לו דין ישראל גמור לחלל עליו את השבת וכו"ב. ובמהרי"ל בסגנון אחר קצת וז"ל, ואמר חתנו הח"י קאפמן סמך דבמגילה נאמר ליהודים היתה אורה וגו' להכי מלין מעיקרא להיות גם התינוק בכלל יהודי, ואמר מהר"י סג"ל סמך משום דכתיב אורה וששון וכו' וששון זו מילה עיין שם, והובא ג"כ בדרכי משה ס"י תרצ"ג אות ד'.

והוא בש"ס מגילה ט"ז ע"ב, "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" אמר ר' יהודה אורה זו תורה וכו' שמחה זה יום טוב [ושבת] וכו' וששון זו מילה וכו' ויקר אלו תפלין, וברש"י [כתב] שעל כל אלו גזר [המנ], ... ונראה שחכמינו הקדושים התכוונו לרמז בזה דאף מי שלא היה בידו כי אם מצוה אחת מאלו, כדאי היא זכות המצוה להגן בעדו להנצל מגזירתו של המן הרשע, ... ולגבי מצות מילה י"ל ג"כ, דבגיטין נ"ז ע"ב, "בפירעון הרגנו בלתיים" ר' יהושע בן לוי אמר זו מילה שניתנה בשמיני, וי"ל משום דע"י מצוה זו ניכר יהדותם בשעת הגזירה, וגם אז כיון שע"י היה בכלל הגזירה של להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, לכן בדין הוא שיטול שכרו להיות עמהם בשעת הנס.

... וזה שרמז המהרי"ל להיות גם התינוק בכלל יהודי, שע"י שיהיה נימול יכלל בתוך אחיו בני ישראל להריק עליו מהשפע הנשפע בימים אלו על היהודים, ועיין במגילת סתרים שמה והבן.

ויעיין מ"ש ביערות דבש [ח"ב בדרוש לז' אדר בק"ק אלטינא ד"ה אבל] ע"ד הילקוט [רמז תתנ"ט] ב"יג לחדש שנים עשר הוא חדש אדר ביום השלישי במזל אריה ואריה מלך וכו' לכל מקום שהוא רוצה הופך את פניו להשמיד ולהרוג וכו' והיינו שבו מזל מאדים כנודע ואשיד דמא [שופך דם], ולכך חשב המן להשמיד אבל נהפך עליהם כי ישראל ע"י מילה הפכו הדם ולכך נאמר ליהודים היתה אורה [ושמחה וששון] וכו' זהו מילה עיין שם, וי"ל דלכן מלין קודם המגילה להראות שמצוה זו עמדה להם להפר עצתו ולהשיב גמולו בראשו. ...

יחזקאל (טז:ו) וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאָמַר לְךָ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי:

שמות רבה בא יז ג – ... ד"א ולקחתם אגודת אזור, כלומר אני עושה אתכם אגודה לעצמי, אף על פי שאתם שפלים כאזור שנאמר (שמות יט) והייתם לי סגולה מכל העמים, וטבלתם בדם אשר בסף, מה ראה הקדוש ברוך הוא להגן עליהם בדם כדי לזכור להם דם מילת אברהם, ובב' דמים ניצולו ישראל ממצרים בדם פסח ובדם מילה, שנא' (יחזקאל טז) ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי, בדם פסח ובדם מילה, ...

~ קרבן פסח ~

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ה הלכה ה

כשם שמילת עצמו מעכבתו מלעשות פסח כך מילת בניו הקטנים ומילת כל עבדיו בין גדולים בין קטנים מעכבת אותו, שנאמר "המול לו כל זכר וְאֶזְכֹּר וְאֶזְכֹּר לְעִשְׂתוֹ", ...

שו"ת משנה הלכות [ר' מנשה קליין, 2011-1925] חלק יג סימן קעה ד"ה אלא מעתה

אלא מעתה עומד נגדן כחומה נשגבה מה שהקשה מעכבה"ד מיבמות ופסחים דמילת בנו מעכבו מלאכול בפסח, ובירושלמי דמילת בנו קודם לשחיטת פסחו, ועיין רמב"ם ה' קרבן פסח (ה:ה), שאם שחט הפסח ובנו ערל פסול, ובשאר כל אדם אינו מעכב ואי לאחר ח' אין עליו חיוב מיוחד למול מדין בין יותר משאר כל ישראל א"כ אמאי מעכבו מלאכול ולא שאר כל אדם? ... או יאמר לפמ"ש הריטב"א ז"ל יבמות ע' ע"ב ד"ה מי איכא מידי דערלות דגופיה לא מיעכב או ערלות דאחרים מעכבא בו ות"י דהוה ס"ד דדילמא גזירת הכתוב היה להחמיר עליו בערלות בני ביתו כדי שלא יפגע למול אותם ע"ש וא"כ הכ"נ י"ל דהתורה גזרה על האב להחמיר עליו בערלת בני ביתו כדי שלא יפגע למול אותם ולכן ערל אפילו שלא בזמנו אוסר אותו מלאכול בפסח.

שו"ת ציץ אליעזר חלק ב סימן יא

(ז) ולעיקר ספיקא: אי חיובו של האב למולו נמשך גם משהגדיל הבן והגיע לכלל עונשין [ז"א: בר מצווה], נלענ"ד שיש לפשוט זה מדברי הרמב"ם בפיהמ"ש סוף פ"ט משבת, שכותב: וממה שאני חייב להזכירך בכאן שהאדם כשעבר ולא מל את בנו או את ילדו ביתו וחס עליו ביום הח', עבר על מצות עשה גדולה וחמורה וכו' לפי שזה אחר שעבר יום הח' למילה לא נפטר מזו המצוה, אבל הוא מצווה ומוכרח למולו תמיד. וכל זמן שלא ימול אותו ויהיה ערל יהיה עובר על מצות עשה שהגיע זמנה וכו', וכמו"כ כל מי שיראה זה האדם רוצה לומר הילוד הערל ולא ימול אותו עובר על מצות עשה עד שימול אותו כאלו היה בנו. וכשיגדל הילד ויגיע לזמן חיוב המצות נפטר כל אדם [חוץ מי אביו – ציץ אליעזר] ממילתו ונתחייב הוא למול את עצמו מיד וכו' ע"ש. ... לכן נלענ"ד לומר שבאמת ס"ל להרמב"ם שיש חיוב על האב למול את בנו אף משהגדיל, ...

ספר החינוך מצוה ב

ועובר על מצוה זו ולא מל עצמו משהגיע לכלל עונשין, שהוא י"ג שנה ויום אחד, [בכל יום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול עצמו מבטל מצות עשה. ואם מת והוא ערל במזיד] חייב כרת, אבל אין לאב חיוב כרת במילת בנו אלא שעובר על עשה. ואין בכל התורה מצות עשה שחייבין בביטולה כרת כי אם זו ושחיטת הפסח.

ישעיהו פרק מג (י) אַתֶּם עַדֵי נֶאֱמַר יְקוּק